

**Nedanstående är ett referat från Sturköbladet årgång 16 från 1986/87
Båtsman MAKES berättelse.**

Svenska örlogsfartyg gör ibland långresor till främmande länder. På segelskeppens tid var detta långt ifrån några ofarliga äventyr. På Sturkö minns man fortfarande korvetten Carlscronas långresa på 1840-talet.

Korvetten CARLSCRONA var Svenska Flottans stolthet.

En sekondlöjtnant som hette Carl Lidman-han var för resten farbror till författaren Sven Lidman- skrev före avresan till sin mor:”Fartyget är utsökt vackert och elegant och beundras överallt för sin skönhet...

I segling har vi knappast vår make på vattnet, och det är bra roligt att gå förbi alla vi råka.” Befälhavaren ombord var ingen mindre än Erik af Klint, den styvaste navigatören och matematikern vi hade i landet. Han var nu 44 år gammal men hade redan hunnit ge ut flera handböcker i navigation och så ett matematiskt mästerverk, som kom att användas i över 100 år under namnet Klints tabeller.

Utom 16 officerare fanns ett hundratal skeppsgossar, matrosar och båtsmän ombord. Bland dessa var båtsmannen Make från Uttorp, Sturk från Ryd och Mild från Sanda. Färden gick genom Engelska kanalen till Gibraltar. Vidare längs Afrikas kust ner mot Kap Verde-öarna och så tvärs över

Sydatlanten till Montevideo vid La Plata-flodens mynning. Sen styrdes kosan norrut och via Rio de Janeiro kom man upp till Västindien, där man så klart gjorde ett uppehåll på den lilla ön S:t Bartelemy, som då för tiden var en svensk besittning. Efter ett besök i Havanna på Kuba styrdes hemåt. Detta var morgonen den 30 april 1846.

Nu ger vi ordet till båtsman Make:

Det var klart väder hela dagen och vi hade seglat omkring 25 distansminuter från Havanna. Klockan var framåt sex på kvällen och vid den tiden på dan höll vi alltid på med kanon-exercis. Solen höll just på att gå ned, och vi skulle just beslå kanonerna och klara upp ändarna, när vi såg mörka moln började skocka sig i nordväst.

Chefen kallade alle man på däck och gav order att bärga bramseglet. Sen gavs order om att bärga storsegel och mesan. Mer hann vi inte. Jo, underskepparen lät löpa märsseglen, men då var tyfonen över oss i ett huj. På ett par sekunder pressades fartyget på sidan av en fruktansvärd vindstöt. Hela tacklingen

kom under vatten. Själv trasslade jag in mig i ett gigtåg och trodde att jag skulle bli där. Så sjönk aktern och efter en stund fören. På ett par minuter var hela korvetten försvunnen i djupet. Jag hade kommit loss och försökte hålla mig uppe. Vattnet piskade mig i ansiktet och jag såg knappt någonting. Så fick jag tag i en lastlucka, där åtta andra klamrade sig fast.

Efter en stund avtog vinden något, och vi såg sekondlöjtnant Lidman och båtsmännen Sturk och Mild driva på en skeppstrappa. Vi vinkade åt dom, men dom flöt iväg, och vi återsåg dom aldrig.

Så drev vi i ett par dygn. Det mesta av våra kläder hade vi rivit sönder till bandage. Solen brände obarmhärtigt.

Törsten var nog värst, men vi var hungriga också. Ibland såg vi fenor av hajar som kretsade omkring oss. Ett tag tyckte vi det gick så långt att vi drog lott om vem som skulle offra sig ifall det blev kritiskt.

Men så en dag kom vi i närheten av en klunga män, som hakat sig fast vid något som mest

låg under ytan. Bland männen var sekonden, kaptenlöjtnant Tersmeden. Han befallde oss att komma över dit. Vi simmade dit och såg, att det var storbåten dom höll sig i. Men den var vattenfylld så att bara lite av fören och aktern syntes. Tersmeden gav nu order att vi skulle fördela oss utanför båda sidorna av slupen. Sen fick en av skeppsgossarna krypa ombord. På kommando trampade vi allihopa vatten och lyfte slupen allt vad vi orkade. Skeppsgossen som för resten hette Steinbach, plaskade och öste under tiden för brinnande livet. Efter ett par försök lyckades vi få relingen ovan vattnet, och då kunde flera krypa in över aktern och ösa.

På en liten stund var vi alla ombord, och det var nog tur, för nu var hajarna ända framme vid relingen.

Söndagen den 3 maj på förmiddagen blev vi upplockade av ett amerikanskt bark-skepp som hette SWAN. Då var vi sjutton lyckliga män. Men vi sörjde våra etthundrafjorton kamrater som försvunnit i djupet.

EFTERSKRIFT.

Sedan jag skrivit ned denna berättelse, kontaktade jag en släkting till denne bm. Make. Det var f. postiljonen Arvid Andersson i Sanda. Han kände väl till händelsen och återgav den i väsentliga delar så som jag hört den av min farmor någon gång på 1930-talet.

En del namn och data har jag undersökt i arkiven. Så vitt jag kan se, stämmer allt som går att kontrollera väl med berättelsen. Det är märkligt efter 140 år.

Bm. Måns Svensson Make var född år 1810 och blev båtsman 1838. Vid femtio års ålder begärde han avsked och blev ”gratialist”, dvs. fick pension. Han lär ha varit munter och livlig och omtyckt av många. Och så var han nog en god berättare.

Sixten Wideblad